NEMZETKÖZI KÉRDÉSEK

TIBET

SZIKRA

TIBET

SZIKRA

BUDAPEST 1950

Az anyagot összeállította és szerkesztette:

MAKAI GYÖRGY

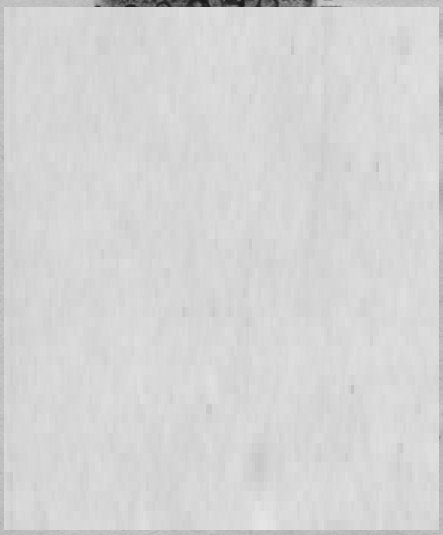

Felelős kiadó a Szikra Könyvkiadó vezérigazgatója

BEVEZETÉS

A Kínai Kommunista Párt 1950 újévi üzenetében kijelentette, hogy a Kínai Népköztársaság az év folyamán felszabadítja területének mindazon részeit, amelyek még imperialista elnyomás alatt szenvednek.

A Felszabadító Néphadsereg csapatai október 24-én parancsot kaptak, hogy lépjék át a tibeti határt és szabadítsák fel Kínának ezt a részét az imperialista és feudális elnyomás alól. A Felszabadító Néphadsereg egységei meghozzák Tibet népének a szabadságot, békét és demokráciát, lerakják az új demokratikus és virágzó Tibet alapjait és megvédik hazájuk nyugati és déli határait az imperialista agresszióval szemben.

*

Tibet (tibeti nyelven Bod) a Kínai Népköztársaság szerves része, a világ legmagasabban fekvő országa. Fennsíkjai átlag 5000, völgyei 4—6000, hegycsúcsai 7—8000, szorosai 5—6000 méter magasan terülnek el a tengerszint felett. Északon és keleten a Kínai Népköztársaság (Szinkiang, illetve Cinghai és Szikang

tartományok), nyugaton Kasmir és Ladak, délen India, Nepal és Bhután határolják. Területe mintegy 900 000 négyzetkilométer, lakossága az 1934-es népszámlálás szerint 3,7 millió.

Földrajzilag Tibet két részre osztható, a nyugati és északnyugati tóvidékre és a folyóvidékre. A tóvidék az Indus forrásától a Szalven, Mekong és Jangce folyók forrásvidékéig terjed. A tibeti nép ezt a területet Bjang-tang-nak, északi fensíknak nevezi. Ezt a vidéket kisebb-nagyobb tavak borítják, folyók keresztezik, a talaj mocsaras és füves, nagyon hasonlít a szibériai tundrákhoz. Átlagos magassága eléri az 5000 métert. A tóvidéken rengeteg meleg forrás található, legtöbb Lasszától — a fővárostól — nyugatra. Tibetben oly hatalmas fagyok vannak, hogy ezek a források gyakran jégoszlopokká fagynak. A tóvidék déli részén, amelyet pásztortörzsek laknak, kisebb falvakat találunk (Ombo, Rudok).

A folyóvidék magábafoglalja a Brahmaputra (Jaru Csangpo), Szalven (Gjama njul csu), Jangce (Dre csu), Mekong (Nja-lung csu) és a Hoangho (Ma csu) felső folyását. A hegyek között szűk völgyek húzódnak, itt-ott gyér erdők. Kisebb falvak és települések találhatók mindenütt, ahol csak egy kis hely kínálkozik a földművelésre. Míg Tibet északi része kopár szélfújta síkság, Lassza, Sigace, Gjance és a Brahmaputra völgyeinek déli részén jó szántóföldek vannak, amelyeket öntözéssel, belterjesen művelnek.

Tibetről először N. M. Przsevalszkij, a neves orosz utazó szerzett fontos, gazdag és tudományos hitelű adatokat. Przsevalszkij harmadik középázsiai

útján (1879—1880) felkutatta és feltérképezte a Hoangho forrásait, negyedik útján (1883—1885) feltárta Észak-Tibet jelentős részét. 1888-ban halt meg, amikor el akarta érni Lasszát. Przsevalszkij halála után Roborovszkij felkutatta a Kuen-lun nyugati hegyláncait, és Tibet északnyugati részét. Útjáról fontos adatokat hozott magával az ország növényvilágával, geológiai és meteorológiai helyzetével kapcsolatban. 1901-ben Kozlov, az Orosz Földrajzi Társaság középázsiai expedíciójának vezetője tett jelentős utazást Tibetben. Az ő utazásai nyitották meg az országot a tudomány előtt. Pevcov, Potanyin és Cibikov orosz tudósok későbbi tibeti utazásai kibővítették és kiegészítették a Tibetről ismeretes tudományos adatokat.

Tibet egyik fontos ásványi kincsére, az aranyra már az ókori görög Hérodotosz is hivatkozik. Nyugat-Tibetben 1875 óta művelik Jalung aranybányáit. Tibet valamennyi folyója arannyal átitatott homokot sodor magával. Az aranyat igen primitív módon nyerik. Ladak határa és a Lassza közötti fennsík tele van elhagyott aranybányákkal.

Vasat Kelet-Tibetben találtak pirit formájában. A nyugati tóvidéken jelentős borax- és sókészletek vannak. Az országban higany is található. Eddig még nem kezdtek hozzá jelentősebb mértékben a természeti kincsek felkutatásához és kiaknázásához.

Bár Tibet ugyanazon földrajzi szélességi fokon terül el, mint Algír, Szíria és Japán, éghajlata mégis rideg, szélsőségesen szárazföldi. Az év kilenc hónapjában rendkívül száraz a levegő, kevés eső esik és így

a nyugati hágókon akadálytalanul lehet közlekedni. A középső tóvidéket az őszi szárazság jellemzi, míg nyáron bőséges a csapadék. Észak-Tibet száraz pusztaságán nyáron rekkenő a hőség, télen dermesztő hideg uralkodik.

Tibet elsősorban Kína, India és Burma felé folytat kereskedelmet. Prémeket, aranyat, ezüstöt, sót, gyapjút exportál és teát, gyapotot, szöveteket, fémalkatrészeket hoz be. A szállítást karavánok segítségével bonyolítják le.

A lakosság jelentős része nomád pásztorkodást folytat (legelterjedtebb állat a jak, ritkább a ló és a juh), bár az ország déli részein kezdetleges földműveléssel is találkozunk (árpa, búza). A kézműipar fejletlen, a mezőgazdasági nyersanyagtermékek feldolgozásával foglalkozik (szőnyegszövés, gyapjúfonás). Lasszában egy kisebb villanytelep működik — ez minden, amit Tibet iparáról mondhatunk.

Annak, hogy Tibet lakossága lényegében még természeti gazdálkodást folytat és a dolgozók életszínvonala annyira alacsony, az a magyarázata, hogy az országban mindezideig megmaradt a hűbéri rendszer.

Tibet lakosságának túlnyomó része a kolostorok (Tibetben 3000 kolostor és 300 000 láma, vagyis buddhista szerzetes van!) és a nagy feudális urak jobbágya. A jobbágyok röghöz vannak kötve, csak uruk engedélyével és nagy, általuk többnyire megfizethetetlen bírság lerovása után távozhatnak a földről. Uruknak robottal és haszonbérrel adóznak. A régi kínai író mondása: „Tibet rettenetesen gazdag és rettenete-

sen szegény ország" — még ma is teljes mértékben, ha ugyan nem fokozottab mértékben áll fenn. Ebben a feudális teokráciában a nemzeti jövedelem felét a lámakolostorok, egynegyedét a feudális nemesség vágja zsebre. Tibet megművelhető földjének kétharmada a lámakolostorok birtokában van, amelyek nem adóznak. A buddhista egyház feudális főpapságának és a hűbéri kizsákmányolás központját alkotó kolostorok vezetőinek kezében a lámák hatalmas serege jelentős eszköz a tibeti dolgozó tömegek ideológiai „megmunkálására" és leigázására.

Tibet közigazgatásilag három tartományra oszlik: 1.) *Jü* (központi) tartomány, Lassza vidékét és délkelet Tibet nagy részét foglalja magába. 2.) *Csang*. Ez a tartomány felöleli egész délnyugat Tibetet a központi tartománytól India határáig. 3.) *Nari*. Az Indus forrása körüli vidék, egész északnyugat Tibet Ladakig és Kasmir határáig.

Tibet államrendje a feudális teokratizmus. Az 1911-es forradalomig, amely Kínában megdöntötte a Mandzsu-dinasztiát, Kína kormányának két képviselője gyakorolta Tibet felett pénzügyi és külügyi téren az ellenőrzés jogát. (Bővebben lásd Tibet történetét.) A „korlátlan hatalmat" a buddhista egyház feje, a dalai láma gyakorolja „Buddha megtestesítőjeként". A dalai láma Lasszában, Tibet közigazgatási központjában székel. Ő a politikai és közigazgatási vezető, továbbá a papság vezetője. Életfogytiglan uralkodik; halála után az új láma beiktatásáig a régens kormányoz. Az új egyházi vezető megválasztása úgy történik, hogy a legnagyobb kolostorok vezetői kiválaszta-

nak egy jobbágygyereket és megválasztják dalai lámának. Ez a módszer természetesen segíti az ország uralkodó köreit abban, hogy a dolgozó tömegek előtt elhomályosítsák a feudális kizsákmányolást.

A dalai láma nevezi ki a világi kormányzók vezetőjét, a *longenjat*. A dalai lámának háromtagú tanácskozó testülete van, amelyet tibeti nyelven *szilon*-nak neveznek. A kormány *(kalon)* három világi kalonból és egy kalonlámából áll. Kezükben tömörül a törvényhozói, bíráskodási és végrehajtói hatalom. A fontosabb ügyeket a törvényhozás szervének, a *tungdo*-nak adják át megvitatás céljából. A tungdo tagjai a főpapok, a világi kormányférfiak és a feudális urak. Élén a négy legnagyobb kolostor vezetője áll. A földesurak teljesen önkényesen büntethetik börtönnel vagy testi fenyítéssel jobbágyaikat.

A dalai láma „korlátlan uralma" és Tibet önállósága azonban a legutóbbi időben névlegessé vált, ahogy az angolszász imperialisták behatolása egyre jobban erősödött.

TIBET TÖRTÉNETE

Az i. e. VII. századot megelőző időből nincsenek írott feljegyzések Tibet történetéről. Csak legendákat ismerünk és néhány korabeli kínai krónika utalásait.

Tibet lakossága az időszámításunk előtti első évszázadban két törzsre különült, amelyek az ország északkeleti, illetve déli részét lakták. A két rész csak

az i. u. VII. században egyesült újra. A lakosság leginkább a közlekedési útvonalak mentén helyezkedett el, amelyek Kínából Kelet-Turkesztán felé haladnak. A tibeti törzsek eleinte vadászattal foglalkoztak, majd fokozatosan áttértek a nomád pásztorkodásra. Tibet lakosságának nagyrésze a IV. században Kínába települt át, s erre az időpontra tehető a kínai kultúra hatásának kezdete.

Az első tibeti dinasztia körülbelül a IV—V. század táján kezdett uralkodni.

A negyedik király, Namriszrongbcan (meghalt 630 körül), uralkodása idején jutottak el Kínából Tibetbe a matematika és az orvostudomány első elemei. Ebben az időben már hatalmas nyáj-vagyon halmozódott fel a királyok és nemesek kezén. Így például egykori kínai krónika szerint Namriszrongbcan „palotáját tehén- és jaktejjel átitatott vályogból építtette fel".

Fiának, Szrongcangampónak uralkodása új korszakot nyitott Tibet történetében. Követeket küldött Indiába, a buddhizmus fő központjaiba, s ezek magukkal vitték Tibetbe a szanszkrit írásjeleket, amelyek a tibeti írás alapjaivá lettek. Szrongcangampo idején terjedt el az országban a buddhizmus. A feudális uralkodóosztály természetesen hamar felismerte a buddhista vallás előnyeit, amelyeknek segítségével könnyebben biztosíthatta a feudális kizsákmányolás zavartalanságát.

Szrongcangampo alapította meg 639-ben Lasszát, a későbbi fővárost. A király észak felé kezdett terjeszkedni: egyesítette a Tibetben élő törzseket és délen

Nepalon keresztül a Himalája indiai oldaláig terjesztette ki uralmát. Szrongcangampo Kínával is kapcsolatba lépett, Ven Cseng kínai hercegnővel kötött házasságot, ami elősegítette a kínai kultúra egyre gyorsabb ütemű behatolását Tibetbe.

Utódja, Mangszrongmangcsan folytatta apjának hódításait, 663-ban leigázta a Koko Nor tó körüli tatárokat és megtámadta Kínát. A kínai csapatok támadásba mentek át, hosszas harcok után betörtek Tibetbe, elfoglalták Lasszát és felégették a királyi palotát.

A Kínával folytatott háborúskodás Ralpacsen uralkodása idején ért véget. 822-ben Kína és Tibet elismerte egymás egyenlőségét és megállapodott a kölcsönös együttműködésben. A szerződés két — tibeti és kínai — nyelvű szövege még ma is megtalálható Lasszában. Ralpacsen, Tibet egyik legnagyobb uralkodója lefordíttatta tibeti nyelvre a buddhista vallásos iratokat, kínai hatásra megreformálta a papság szervezetét, szigorú fegyelmet követelt meg tőlük és észszerűsítette a közigazgatást. A központosított királyi hatalom megszilárdítására irányuló törekvését nem tudta valóraváltani, mert ellenségei meggyilkolták.

Ralpacsen után fivére, Darma került a trónra, aki hadat üzent az elhatalmaskodó buddhista szerzeteseknek. 842-ben megölte egy buddhista láma, mire a hatalomratörő feudális klikkek összecsaptak és polgárháború tör ki Tibetben. A polgárháború annyira legyengítette a központi kormányt, hogy a határterületek függetlenítették magukat, vagy Kína szakította el őket. A vezetőszerepet ekkor az északi rész kor-

mányzója, Tufan ragadta magához. A Tufan-dinasztia állama 1130-ban omlott össze, de kulturális és politikai téren igen magas fokot ért el és a mongoloknak véglegesen csak 1300-ban sikerült meghódítania.

A tibeti államok később, a mongol kánok uralma alatt újból egyesültek és ezzel megszünt a feudális anarchia. A későbbi Tibet kialakulása szempontjából döntő fontosságú volt az a tény, hogy a mongolok pártfogolták a buddhista kolostorokat, mivel az egyházi hatalomban látták az ország egyesítésének eszközét. Szakja Pandita, a hatalmas tibeti Szakja szekta vezetője 1248-ban meglátogatta udvarában a mongol Kujukot, Ogotáj kán utódját. Kublaj kán öt évvel később meghódította egész Kelet-Tibetet és miután Kína császárjává lett, meghívta udvarába Pakba Lodoj Gjalcan lámát, Szakja Pandita unokaöccsét. Kublaj kán 1275-ben Pakbát, a Szakja-kolostor lámáját megbízta Tibet igazgatásával. A „sárgasapkások" buddhista szektájának vezetőjét tehát egy mongol uralkodó ruházta fel a hatalommal.

Ez volt az első lépés afelé, hogy Tibet papi uralom alá kerüljön, mivel Pakba láma utódai a nagy hűbérurakat tették meg miniszterekneknek, akik parancsaikat híven teljesítették.

A Szakja-dinasztia (1270—1340) hatalmának hanyatlásakor az egymással versengő digaugi, phagduti és csali kolostorok egyre nagyobb befolyásra tettek szert az ország irányításában. A főhatalmat végülis Csjang Csub Gjalcan, az egyik miniszter szerezte meg, aki megalapította saját dinasztiájának (Phagmodu-dinasztia 1340—1635) uralmát.

Amikor Kínában végetért a mongol dinasztia

uralma, a Ming-dinasztia megerősítette és megnövelte a tibeti uralkodók hatalmát és ugyanakkor elismerte az ország nyolc legnagyobb kolostorának vezető lámáit.

Később, amikor a Ming-dinasztia utolsó uralkodói a hatalomrátörő mandzsuk ellen küzdöttek, a mandzsuk támogatták Tengir To, mongol kánt abban, hogy beavatkozzon a belső harcok által dúlt Tibet ügyeibe. A mongolokat érdekelte a lámák vallása, különösen 1576-tól kezdve, amikor Altan, a tumedek fő kánja meghívta udvarába a legjelentősebb kolostor vezető lámáját. A mongol kánok Szodnam Gjamco lámát 1576-ban felruházták a „vajra dalai lama" címmel, s azóta használatos a dalai láma elnevezés.

A Phagmodu-dinasztia a XVII. században teljesen át akarta venni a világi hatalmat a lámáktól és Kína első mandzsu császárát, hívta segítségül Tengir To, mongol kán ellen, aki a vallás támogatásának ürügyével beavatkozott Tibet ügyeibe. Ez a politika természetesen ellenkezett a papság érdekeivel és ezért Agvan Lovszancszsambo (1617—1682), az ötödik dalai láma, az ország függetlenségének érdekét elárulva, behívta az országba Gusri kánt, Tengir To utódját. Gusri 1643-ban elözönlötte Tibetet, megfosztotta trónjától valamennyi feudális fejedelmet, megölte a ciani tartomány vezetőit és maga vette át a hatalmat. Uralmának leplezése céljából a kormányzást 1645-ben névleg a dalai lámának játszotta át. Lavsan mongol kán 1695-ben elismerte a kínai mandzsu dinasztiát és annak vazallusa lett. A kínai hadsereg 1720-ban végül is rendet teremtett az országban és lefektette a jelenlegi államrend alapjait.

Az Indiát kifosztó angol gyarmatosítók, a Keletindiai Társaság vezetői, Warren Hastings kormányzósága idején kétízben (1774, 1783) is elküldték teljhatalmú megbízottaikat a pancsen láma, Tibet második legnagyobb egyházi méltóságának kolostorába. A pancsen láma már élénk kereskedelmi tevékenységet folytatott a határvidéken, sőt a határon túl is és támogatta az angolok kísérleteit, akik le akarták igázni Tibetet. Csábították őket az ország természeti kincsei, elsősorban az arany. A tárgyalások kezdetben sikerrel is folytak, de 1788-ban Nepal brahmin uralkodói hódítási szándékkal betörtek Tibetbe. Az egyesült kínai és tibeti haderő leverte őket és Nepal vazallusa lett Kínának. A tibetiek Kínához fordultak védelemért a kívülről jövő agressziók ellen és szövetségesük utasítására elzárták határaikat. Ebben az időben igen kevés idegennek sikerült Lasszát meglátogatnia.

Tibet hermetikus elzárkózása meggátolta az ország fejlődését. Megszilárdult és megkövesedett a feudális teokrácia rendszere: az egész föld a feudális urak és a papság kezére került. A papság és a világi politikai vezetők kiváltságos helyzete igen sajátos államigazgatási rendszer kialakulásához vezetett. A dalai lámát körülvevő egyházi és világi hivatalnokok közül legmagasabb rangú a régens volt, akit a nép „királynak" nevezett. A hivatalnokoknak, akik a korrupciót és a harácsolást hallatlan tökélyre fejlesztették, természetesen az volt az érdeke, hogy a dalai lámát mindjobban korlátozzák tevékenységében és ezért még az erőszaktól sem rettentek vissza. A XIX. század végén bérgyilkosaikkal négy dalai lámát „költöztettek más testbe", vagyis tettek el láb alól. Kivé-

tel volt az 1933-ban meghalt Tubdanczsimbo, a tizenharmadik dalai láma, aki az angol imperialisták kegyeit elnyerve kikerülte elődei sorsát: bebörtönöztette Demohutuhtu régenst. Több reformot vezetett be, amelyekkel a hivatalnokok hatalmát megnyirbálta és saját pozícióját erősítette meg. Így például megtiltotta a tisztségek nyílt árubabocsátását.

*

Az Indiával több, mint 3000 kilométer hosszúságban határos Tibet komoly hadászati jelentősége már régóta felhívta magára az angol gyarmatosítók figyelmét. India és Burma teljes meghódítása után szüntelenül kísérleteket tettek arra, hogy behatoljanak Kína területének ebbe a részébe. Az angolok viszályokat szítottak a buddhista papság különböző csoportjai, az egyes feudális klikkek között, régi gyarmatosítási elvük, az „ossz meg és uralkodj" alapján szeparatista mozgalmakat próbáltak kirobbantani, de mesterkedéseik nem jártak számottevő eredménnyel. Az indiai brit kormány ezután 1863-tól kezdve gyakorlott hindu és angol kémekkel árasztotta el az országot, hogy annak helyzetéről felhasználható értesüléseket szerezzenek. 1881-ben kudarcot vallott az a kísérletük, hogy katonai invázióval igázzák le Tibetet. A hadjárattal sikerült mégis elszakítaniok Szikkimet, az ország egyik tartományát. A mandzsu kormány 1890-ben elismerte az angolok hódítását, de a tibeti kormány nem. 1893-ban az angolok politikai megbízottat küldtek Szikkim igazgatására és amikor a helyi tibeti kormányzó ellenállást fejtett ki, letartóztatták és haláláig egy angol börtönbe zárták.

Bhutánt, amely szintén Tibethez tartozik (Bhután a Tibet szó írásának egy másik módja), először 1865-ben támadták meg az angol gyarmatosítók. A helyi lámák politikai befolyása az angol nyomás következtében egyre csökkent, míg végül a század végén az egyik feudális nagyúr Anglia támogatásával előzte a helyi tibeti hatóságokat és maharadzsává kiáltotta ki magát. A bhutáni maharadzsa végül is az 1911-es kínai forradalom után kihirdette Bhután „teljes függetlenségét", vagyis teljes behódolását az angol imperializmus előtt.

Anglia ugyanakkor hozzáfogott az országon át vezető kereskedelmi utak meghódításához. Kína előbb kénytelen volt beleegyezni, hogy Anglia használhassa a Kína és India között kelet felé vezető útvonalakat (1876-os csufiszi egyezmény), majd később 1884-ben megengedte, hogy az angolok a Csumbi völgy bejáratánál vámállomást létesíthessenek.

A cári Oroszország ebben az időben a burjátmongolok segítségével gyakorolt hatást Tibetre. Ezen a téren a főszerepet Agvan Dorzsijev, a dalai láma környezetének egyik tagja játszotta, aki orosz állampolgár volt és Oroszország nemhivatalos képviselőjeként működött. Dorzsijev meggyőzte a dalai lámát Anglia agresszív szándékairól, mire a láma személyesen akart Oroszországba utazni, de ebben a tungdo megakadályozta. A cár végül 1900-ban, Dorzsijev közvetítésével fogadta Jaltában a dalai láma küldötteit, akik kijelentették: Tibet a pekingi mandzsu kormány gyengesége miatt Oroszországnál, a szomszédos nagyhatalomnál keres segítséget az angolok terjeszkedési kísérleteivel szemben. 1902-ben meg is kezdődtek a

tárgyalások az orosz cári kormány és a dalai láma között. Eredetileg arról volt szó, hogy az orosz kormány egy herceget küld Lasszába a kapcsolatok megszilárdítása céljából. Konkrét megegyezésre azonban mégsem került sor, mert az orosz-japán háború már előrevetette árnyékát és Oroszország nem akart ellenséges viszonyba kerülni Kínával.

Anglia ezt a helyzetet nyiltan kihasználta és Lord Curzon, India alkirálya 1904-ben Younghusband ezredes vezetésével 3000 emberből álló expediciós csapatot küldött Tibet elfoglalására. Younghusband angol-hindu egységei megverték a tibeti hadsereget és elfoglalták a fővárost, Lasszát. A dalai láma és a vezető hivatalnokok Külső-Mongóliába (a Mongol Népköztársaság jelenlegi területe) menekültek, ahol ismét kapcsolatot teremtettek a cári kormánnyal.

Younghusband Curzontól azt a megbízatást kapta, hogy a tibetieket minden körülmények között valamilyen egyezmény vagy szerződés aláírására kényszerítse. Az expedició vezetője, noha Lasszában nem volt meghatalmazott tárgyalófél, összefogdosott néhány tibetit és aláíratta velük a „megállapodást". E „megállapodás" értelmében Tibet megnyitja kapuit Anglia előtt, elhárít minden akadályt, amely Anglia gazdasági behatolásának útjában állna, csak Angliának enged át tibeti területet, csak Anglia megbízottait engedi be az országba és Anglia beleegyezése nélkül egyetlen külföldi hatalomnak — még Kínának (!) — sem ad koncessziót. Ezenkívül az angolok három városban — Gjance, Sigace és Garlok — állandó kereskedelmi képviseletet létesítettek és 500 000 font hadisarcot követeltek. Az angolok 1904 őszén hagyták el

Tibetet; Younghusbandot „hőstettéért" később lorddá nevezték ki.

Angliának — orosz nyomásra — 1906-ban le kellett mondania a fegyverrel Tibetre erőszakolt és a nemzetközi jog semilyen tételével nem igazolható „megállapodásról" és tárgyalásokat kellett kezdenie Kínával. A dalai láma Külső-Mongóliából visszatért Lasszába.

1907-ben megkötötték az angol-orosz egyezményt, amelyben mindkét állam lemond a Tibet ügyeibe való beavatkozásról. Anglia kötelezte magát, hogy a továbbiakban csak Kína közvetítésével tart fenn kapcsolatokat Tibettel.

Kína a bekövetkezett helyzetet arra használta fel, hogy az 1907-es szerződés ellenére egyre inkább erősödő angol imperialista mesterkedésekkel szemben érvényesítse szuverén jogait Tibet felett. A pekingi kormány csapatai 1910-ben Csao Er-feng tábornok vezetésével elfoglalták Lasszát. A dalai láma az indiai Dardzsilingba menekült.

1911-ben kitört a kínai forradalom, amely megdöntötte a mandzsu dinasztiát és kikiáltotta a köztársaságot. Csao Er-feng csapatai fellázadtak és visszatértek Kína területére. A dalai láma bevonult Lasszába és a szikkimi angol politikai megbízott segítségével ki akarta kiáltani Tibet „függetlenségét". Az angol kormány azonban még korainak találta ezt a lépést és inkább a „békés" gazdasági behatolás mellett döntött. 1914-ben Szimlában angol-tibeti-kínai „békéltető értekezletet" hívtak össze. Az angolok által megfogalmazott új „megállapodás" elismerte ugyan Kína szuverenitását Tibet felett, de Nyugat-Tibetet

(Lassza, Sigace, Kamdo) „autonóm területként" az angol befolyás számára akarta fenntartani. Az angolok a dalai lámát a „megállapodás" aláírására kényszerítették, de a kínai kormány minden gyengesége és belső nehézségei ellenére sem hagyta azt jóvá.

Anglia befolyása az első világháborútól kezdve egyre erősödött Tibetben. Az angol imperialisták teljesen jogellenesen tibeti katonákat toboroztak ágyútöltelékül a frontokra. Az előkelő tibeti családok gyermekei Angliában nevelkedtek, ahol a népelnyomás szakembereivé képezték ki őket. Az angol imperialisták „a tibetiek megsegítése és az ország természeti kincseinek feltárása" ürügyével egyre szilárdabban fészkelték be magukat Tibetbe és 1922-ben már távirati összeköttetést is létesítettek Kalkutta és Lassza között. A tibeti hadsereget angol tisztek vezetésével átszervezték.

A tibeti csapatok angol irányítással 1915-ben megtámadták Kínát a keleti határokon. 1917-ben az angol konzul közvetítésével ideiglenesen békét kötöttek; Anglia egy demarkációs vonal elfogadását erőszakolta Kínára, de Kína szilárdan kitartott Tibet feletti jogos szuverenitásának tiszteletbentartása mellett.

A pancsen láma, Tibet második legnagyobb egyházi méltósága, — aki „reinkarnációja"* tekintetében előkelőbb származású a dalai lámánál, — a Kínával való baráti kapcsolatok fenntartása és az angol befolyás ellen küzdött. Politikáját támogatta az ország

* A buddhizmusnak az a tanítása, mely szerint Buddha időnként más és más emberben, — különböző tökéletességi fokon — újra testetölt. — *Szerk.*

legnagyobb kolostorának, a drepungi kolostornak 10 000 szerzetese, valamint az egyházi vezetők és a feudális urak egy része is. A pancsen lámának az angolok által támogatott dalai láma-klikk üldözései elől 1923-ban, kísérletével együtt, Kínába kellett menekülnie.

1933-ban meghalt a tizenharmadik dalai láma és az új láma választása körül zavargások törtek ki. Kína erre 1934-ben különleges bizottságot küldött Tibetbe, amely a pancsen láma visszatéréséről tárgyalt, hogy az a dalai láma megválasztásáig az egyházi vezető funkcióit betöltse. Anglia azonban a pancsen láma visszatérése ellen foglalt állást. A jelenlegi dalai lámát, Jampal Ngavang Lobszang Jisei Tencing Gjamcot mégis a kínai (csunkingi) kormány erősítette meg méltóságában és 1940-ben kínai kísérettel küldte Lasszába.

Az angol imperialisták közben mégjobban megszilárdították tibeti pozíciójukat. 1936-ban állandó politikai missziót létesítettek Lasszában, amelynek élére A. A. Richardsont, az Intelligence Service ügynökét nevezték ki.

Erre az időre tehető a japán imperializmus befolyásának kezdete is. A „Délkeletázsiai Nagytérség" fasiszta birodalmának létrehozására törekvő japán imperialisták Tibetben utat láttak India felé és el akarták szakítani Kínától, hogy Mandzsukuo mintájára „független" államot szervezzenek belőle. Lan-szar, a tibeti hadsereg volt főparancsnoka — japán támogatással — katonai puccsot akart szervezni, hogy magához ragadja a hatalmat. A japán

fasiszták ezen kísérlete és további mesterkedéseik azonban mind kudarcot vallottak.

*

A második világháború befejezése utáni első években Tibet helyzetében nem következett be semilyen változás. Kínában a hősi Felszabadító Néphadsereg a Kínai Kommunista Párt vezetésével élethalálharcot vívott a dollárbérenc Csang Kai-sek fasiszta zsoldosaival. 1947-ben, India „függetlenségének" kikiáltása után Anglia formailag lemondott az új-delhii kormány javára Tibettel kapcsolatos „jogairól és kötelességeiről". Hogy ez a nagylelkű gesztus mennyire formális volt, azt mutatja az, hogy a hivatalosan indiaivá vedlett lasszai politikai misszió (helyesebben kémközpont) élén továbbra is az angol Richardson áll. A misszió ellenőrzi Tibet gazdasági életét és kapcsolatait a külvilággal.

A Kínai Néphadsereg 1947 őszén megindult győzelmes támadása után az amerikai imperialisták is fokozottabban kezdtek érdeklődni Tibet iránt. Az országot bejárják a hírhedt OSS (Office of Strategic Services) ügynökei, akik a terepet tanulmányozzák és légifelvételeket készítenek.

A Kuomintang-klikk szétzúzása és a Kínai Népköztársaság kikiáltása után a Wall Street és a City imperialistái tibeti politikájának legfőbb célja az, hogy elszakítsa Tibetet Kínától és katonai felvonulási területté építse ki a Szovjetunió és a Kínai Népköztársaság ellen.

AZ IMPERIALISTÁK ÚJABB MESTERKEDÉSEI TIBETBEN ÉS A TIBETI NÉP HARCA A FELSZABADULÁSÉRT

Az angol-amerikai imperialistáknak Tibet elszakítására irányuló kísérletei nem maradtak sokáig titokban, mert a *Daily Graphic* már 1949 elején elszólta magát: a tibeti kolostorokban „felkelésre készülnek, hogy megmentsék Kínát a kommunizmustól".

Az angol-amerikai imperialisták gyarmatosító politikájának régi fogása az, hogy céljaik elérésére szeparatista mozgalmakat szerveznek, amelyek gyakran a „szabadságharc" leple alatt szereznek meg egyes területeket tőkés megbízóik számára. Ilyen fogás volt az, amikor 1949-ben Burmában, ahol Takin Nu szociáldemokrata kormánya nem tudott már a tömegek növekvő forradalmasodásával megbirkózni, az angol imperialisták megvásárolták az ország északi és déli részén a karén, san és kacsin törzsek vezetőit, akik angol fegyverrel és angol fonttal „felszabadító háborút indítottak a korrupt központi kormány ellen". Az egész „szabadságharcnak" természetesen az volt a célja, hogy Burmát részekre szakítsa, megtévessze a tömegeket, szétforgácsolja erőiket és ezáltal megszilárdítsa az angol imperialisták ingadozó pozícióit. Az imperialisták ilyen mesterkedései azonban egyre gyorsabban lepleződnek le és egyre kevésbbé vezetnek célhoz.

Így érthetjük meg azt, hogy a dalai láma kormánya 1949 július 8-án megszakította kapcsolatait a Kuomintang-kormánnyal. A Kuomintang-kormány lasszai képviseletét bezárták, bezárták a kínai iskolá-

kat, kiutasították a Kuomintang Tibetben tartózkodó képviselőit és valamennyi az ország területén élő kínai állampolgárt.

A Kuomintang-kormány, amelynek nyilván már jóval előbb tudomása volt erről a „Tibet függetlenségének kinyilvánítására irányuló", előre megrendezett jelenetről, mit sem törődött azzal, hogy képviselőit kiutasították Tibetből. Később úgy próbálta a közvéleményt félrevezetni, hogy kijelentette: „kommunista utasításra államcsínyt szerveztek". Ezt a szemenszedett hazugságot azonban maga a dalai láma cáfolta meg alig egy hónappal később, amikor augusztus 11-én, angol-amerikai tanácsadóinak utasítására megüzente „a buddhisták vallásháborúját a kommunizmus ellen". Végül a londoni *Times* is kénytelen volt beismerni: a tibeti kormány azért koholta a kommunisták összeesküvéséről szóló mesét, hogy „megszabaduljon a Tibet feletti kínai ellenőrzéstől".

Világos, a tibeti „államcsíny" célja az volt, hogy az imperialista hatalmak elismerhessék Kína ezen részének „függetlenségét". Így remélték Tibetet a Kuomintang összeomlása után továbbra is a kezükben tartani, mert tudták, hogy a kínai nép a Kínai Kommunista Párt vezetésével Kína egész területét, így Tibetet is fel fogja szabadítani. Az angol és amerikai imperialisták arra számítottak, hogy az „államcsíny" segítségével „függetlenített" Tibetet „megvédhetik" a kínai nép jogos követeléseivel szemben.

A tibeti hatóságok akcióját a Lasszában működő angol ügynökök szervezték, akiknek élén az Intelligence Service régi, megbízható, „indiai" képviselője, az angol Richardson áll. Az „államcsíny" után új

angol ügynököket küldtek Tibetbe. Ezek az ügynökök a szokásos fedő-foglalkozásokat űzik: így például R. K. Sprigg „tibetológus", aki a tibeti régiségek iránt érzett leküzdhetetlen kíváncsiság miatt látogatta meg nemlétező társasága megbízatásából az országot; J. E. Reid pedig „mérnök", aki a tibeti ipar fejlesztésével foglalkozik, mivel a népek felemelkedését olyannyira szívükön viselő angolszász imperialisták tűrhetetlennek tartották azt, hogy Tibet rendkívül elmaradott ország.

Az angolszász sajtó úgylátszik nem vette tudomásul, vagy nem akarta tudomásul venni a *Times* fentemlített beismerését, mert az *United Press* már 1949 július 27-én jelentette: „Ha Kína megpróbálja Tibetre erőszakolni uralmát, Tibet Angliához fog fordulni, hogy lépjen közbe." Ugyancsak az *United Press* jelentette szeptember 12-én:

> „Tibet a nyugati demokráciákhoz fordul támogatásért, ha kommunista agresszió fenyegetné... Angliának létfontosságú érdekei vannak Tibetben... valószínűleg megkísérlik, hogy Tibetet kereskedelmi szerződés útján segítsék meg... az Egyesült-Államok kész egy ilyen segélyprogramba bekapcsolódni."

A segítség úgy nyilvánult meg, hogy az amerikai imperialisták Indián keresztül különböző fegyvereket és hadianyagokat küldtek Tibetbe és ezzel megkezdték a tibeti hadsereg korszerűsítését. A tibeti hadsereg élén egyébként olyan ember áll, aki minden szempontból megfelel az angolszász imperialisták újabban kissé kényes ízlésének: Heinrich Harrer,

osztrák származású SS-fasiszta. (*Die Zeit*, 1950 augusztus 17, *Allgemeine Zeitung*, október 27.) Harrer a második világháború kitörése előtt megkezdett SS Himalája-expedició tagjaként menekült Tibetbe, ahol a dalai láma egyik tanácsadója lett. Nemrég — az angol-amerikai imperialisták beleegyezésével — a dalai láma hadseregének főparancsnokává nevezték ki. Harrer példaképe, Himmler tapasztalatait használja fel a tibeti nép függetlenségi törekvéseinek vérbefojtására.

Az amerikai imperialisták azonban nem elégedtek meg a fegyverszállítmányok küldésével: a dalai láma „kommunistaellenes buddhista keresztes-hadjárata" megsegítésének hivatalos formát akartak adni. 1949 augusztusában amerikai küldöttség látogatta meg Tibetet; a küldöttség élén Lowell Thomas „rádióhírmagyarázó" állt. Kissé különös volt az, hogy a „rádióhírmagyarázót" a delhii amerikai követség katonai repülőgépen szállította vissza Lasszából és kísérőül Bisbee helyettes amerikai konzult jelölte ki.

Thomas visszatért New Yorkba és október 17-én így nyilatkozott:

> „Tibet uralkodói szeretnék tudni, hogy kaphatnak-e segítséget az Egyesült Államoktól most, vagy egy kommunista invázió esetén. Ha segítséget kaphatnak, két dologra volna szükségük — katonai szakértőkre, akik járatosak a gerillaharcászatban, valamint több korszerű fegyverre."

Lowell Thomas kijelentette, hogy Tibet régensétől és a dalai lámától üzenetet visz Truman elnöknek.

A Lowell-féle küldetés után természetesen fokozódott az imperialista sajtó agresszív hangja a Kínai Népköztársaság ellen. A *New-York Times* 1949 október 25-i számában olvassuk :

„Tibetnek, mint szabad és független országnak elismerése olyan lehetőség, amelyet az amerikai külügyminisztérium fontolóra vesz... ha elismerjük Tibetet mint független országot, lehetővé válik, hogy Amerika baráti támogatást nyújtson az országnak, hogy az felfegyverkezhessék a kommunizmus ellen."

A dalai láma bábkormánya 1950 januárjában bejelentette, hogy — elsőízben Tibet történetében — megbízottakat küld az Egyesült-Államokba, Nagybritanniába és Indiába. Tibet elszakításának kérdéséről tárgyaltak később, a brit birodalom colombói konferenciáján is.

Az angol-amerikai imperialisták Tibet elszakítására irányuló mesterkedéseiből India uralkodó körei is kiveszik a részüket. A tibeti „államcsíny" után a Kuomintang segítségével utazott Delhibe Sze Kuso Gala Tondup, a dalai láma testvére, hogy ott politikai tárgyalásokat folytasson. Az indiai hatóságok az imperialisták utasítására katonai repülőterek építését kezdték meg Lehben és Katmanduban, a tibeti határ közelében. Az indiai burzsoá sajtó dühödt támadást folytat a Kínai Népköztársaság ellen és követeli Tibet „függetlenségének" elismerését.

Az amerikai imperialisták tibeti mesterkedéseivel függnek össze a legutóbbi nepali események. Rana nepali miniszterelnök ugyanis 1950 november

7-én amerikai támogatással elűzte a királyt és lényegében kezébe ragadta a hatalmat. Az indiai haladó sajtó megállapítja, hogy a nepali államcsínyt az amerikai külügyminisztérium parancsára robbantották ki. A *Netadzsi* című indiai újság írja: „Amerika haditámaszpontokat létesített Nepalban és onnan szállít fegyvereket Tibetbe". A *Nation* című lap a nepali eseményekkel kapcsolatban megállapítja: „Az amerikai monopolisták... felismerték Nepal rendkívüli katonai-stratégiai jelentőségét és háborús támaszponttá építik ki a Szovjetunió és a Kínai Népköztársaság ellen."

Az amerikai imperialisták legújabban kísérletet tesznek arra is, hogy a „tibeti kérdést" a nemzetközi jog sárbatiprásával az Egyesült Nemzetek Szervezete elé vigyék. November 15-én El Salvador középamerikai állam azzal a kéréssel fordult az ENSZ közgyűlése elé, hogy „foglalkozzon Tibet inváziójával egy külföldi hatalom által". (Jellemző, hogy ezt a lépést az Egyesült-Államok egyik szavazóbábja, a kétmillió lakosu El Salvador tette, amelynek kormánya annakidején elismerte Mandzsukuót, a japán fasiszták bábállamát.)

*

A Kínai Népköztársaság megalakulása óta többízben erélyesen hangsúlyozta, hogy Tibetet kínai területnek tekinti és minden erőfeszítést megtesz e terület felszabadítására.

A Kínai Népi Politikai Tanácskozó Testület történelmi jelentőségű általános programja kijelenti: „A központi népi kormánynak... fel kell szabadítania

egész Kína területét és végre kell hajtania Kína egyesítésének feladatát."

Mao Ce-tung elvtárs, a kínai nép vezére 1950 júniusában, a Kínai Kommunista Párt Központi vezetőségének III. teljes ülésén mondott beszédében ismételten hangsúlyozta, hogy a Kínai Népköztársaság minden körülmények között fel fogja szabadítani Tibetet. Mao Ce-tung elvtárs kijelentette:

„A Felszabadító Néphadsereg 1950-ben leszereli csapatainak egy részét, de a főerőket fenn kell tartani, hogy... biztosíthassa Tibet felszabadítását, a nemzetvédelem megerősítését és az ellenforradalmárok felszámolását."

Csou En-laj elvtárs, a Kínai Népköztársaság külügyminisztere a *Pravda* 1950 október 1-i számában megjelent cikkében írta: „A Felszabadító Néphadsereg el van szánva arra, hogy nyugat felé fordul, felszabadítja Tibet népét és őrt áll Kína határain."

Egész Kína örömmel és lelkesedéssel fogadta azt a hírt, hogy október 24-én a kínai néphadsereg csapatai parancsot kaptak Tibet felszabadítására és ezzel Taivan kivételével, egész Kína területe felszabadul.

November 12-én Délnyugat-Kína katonai közigazgatási testülete és a Felszabadító Néphadsereg délnyugatkínai parancsnoksága közös nyilatkozatot adott ki a központi népi kormány politikájának végrehajtásáról Tibet békés felszabadításával kapcsolatban. E fontos dokumentum hangsúlyozza:

„Mao Ce-tung, a központi népi kormány elnöke és Csu Te főparancsnok bevonulási pa-

rancsot adott a Felszabadító Néphadsereg csapatainak, hogy segítsék Tibet népének felszabadulását az angol-amerikai imperializmus elnyomása alól. Tibet valamennyi lakosának és szerzetesének egységesen segítséget kell nyujtania a Felszabadító Néphadseregnek az imperialista befolyás felszámolásában, a tibetiek önkormányzatának biztosításában és kölcsönös segítségen alapuló kapcsolatok létesítésében, Kína valamennyi többi nemzetiségével, az új Tibet együttes felépítése céljából.

A Felszabadító Néphadsereg tibeti bevonulása után biztosítja a vallásszabadságot, védelmébe veszi valamennyi templomot és segíti Tibet lakosságát a földművelés, állattenyésztés, ipar és kereskedelem kifejlesztésében, valamint életkörülményei megjavításában.

A közigazgatási és katonai rendszer Tibetben a régi marad. Tibet csapatai a Kínai Népköztársaság honvédelmi erőinek részévé válnak. A szerzetesek és hivatalnokok helyükön maradnak. Tibetben minden reformot a néppel való tanácskozás alapján, a nép akaratának megfelelően hajtanak végre. Ha megállapítják, hogy a kormányzat szakított az imperializmussal, akkor a kormányhivatalnokok helyükön maradhatnak."

E nyilatkozat szelleme teljes mértékben megfelel a Kínai Népi Politikai Tanácskozó Testület általános programja következő megállapításának: „A Kínai Népköztársaság valamennyi nemzetiségének azonos jogai és kötelességei vannak." A tibeti nép tehát, akár-

csak Kína többi népe, elnyeri a szólás-, sajtó-, társulási-, vallási szabadságot, a jogot a földhöz, iparosodáshoz, kultúrához, stb. Ugyanakkor, tekintettel Tibet rendkívüli elmaradottságára — a hagyományok és szokások tiszteletbentartásával — a tibeti népre bízza azt, hogy milyen gyors ütemben számolja fel a feudalizmust, a régi rend maradványait és építi fel a népi demokratikus Tibetet.

Mi volt az imperialista sajtó visszhangja a Felszabadító Néphadsereg október 24-i bevonulási parancsára?

Az imperialista sajtó egy része folytatta uszítóhadjáratát a Kínai Népköztársaság ellen. Jellemző az, hogy különösen a reakciós katolikus sajtó jár az élen: hasábokat ír a tibetiek vallásos érzelmeiről, párhuzamot von a buddhizmus és a kereszténység között, meglepő hasonlatosságokat fedez fel és megállapítja, hogy Tibet szinte a keresztény civilizáció bástyája a kommunizmus ellen. A *Die Allgemeine Zeitung* 1950 október 27-i számában kijelenti, hogy a buddhizmus tibeti központja, a Potala kolostor a Vatikánnak felel meg, amivel nem mond éppen valami hizelgőt a dalai láma klikkjének tevékenységéről.

Érdekes egyébként, hogy az imperialista sajtó másik része kénytelen beismerni: Tibet a Kínai Népköztársaság szerves része, amint azt számos általánosan elismert egyezményben leszögezték és így a nemzetközi jog semilyen tétele alapján nem lehet ürügyet találni Kína belügyeibe való beavatkozásra.

Felsorolunk néhányat e beismerő sajtóhangok közül:

A *New York Herald Tribune* október 28-i számában írja:

„Tibetet csaknem valamennyi nyugati térkép Kína részeként tünteti fel, amint arról olvasóink könyvtárukban meggyőződhetnek. A külvilág vajmi kevés ürügyet találhat arra, hogy beavatkozzon e kérdésbe."

Az *Associated Press* október 31-i jelentése egy lépéssel tovább megy:

„A tibetiek jogilag már a legrégibb időktől kezdve elismerték Kína fennhatóságát. Bármilyen külföldi beavatkozás a jelenleg folyó hadműveletekbe jogilag igen gyenge alapon állna, mert Kína fennhatóságát Tibet felett Anglia már a mult században elismerte és ezt egy hatalom sem vitatta azóta... Az 1910-ben, Szimlában kötött egyezmény szerint... a kínaiak jogosultak fennhatóságot gyakorolni Tibet felett."

A *Die Tat* november 1-i száma alátámasztja az AP jelentését:

„A mai kommunista kormány... joggal hivatkozhat az 1907-es és 1914-es angol-orosz szerződésekre, amelyekben Kína fennhatóságát határozottan elismerték."

Fejezzük be egy idézettel a *Times* november 15-i számából:

„Kínának joga van a Tibet feletti fennhatóságra... tibeti küldöttek vettek részt Pekingben a Népi Politikai Tanácskozó Testület ülésein."

*

Délnyugat-Kína katonai közigazgatási testülete és a Felszabadító Néphadsereg délnyugatkínai parancsnoksága idézett november 12-i nyilatkozata hangsúlyozza: „Tibet valamennyi lakosának és szerzetesének egységesen segítséget kell nyujtania a felszabadító Néphadseregnek . . .“

Mennyire érzi Tibet népe felszabadulásának szükségességét a dalai láma klikkje és az imperialisták szörnyű elnyomása alól? Ebben az országban, ahol 300 000 ember él bőségben és 3 millió ember éhezik, koplal, ahol a klerikális reakció, a babona, a járványok szinte kortátlanul uralkodnak, mennyire hatották át az új eszmék, a kínai forradalom eszméi a tömegeket? Készek arra, hogy mindenben támogassák a Felszabadító Néphadsereget?

Nincs a reakciónak, a feudalizmusnak olyan erődje, amelyen a népfelszabadítás eszméi be ne hatolnának. A feudális és imperialista elnyomással szemben megnyilvánuló elégedetlenség és elkeseredettség nem utolsósorban éppen a lámakolostorokban bontakozott ki. A népből származó, írástudó szerzetesek közül sokan vesznek részt a haladó eszmék terjesztésében. Pandit Rahula láma 1947-ben a Szovjetunióban járt és Tibetbe visszatérve a parasztok és pásztorok között terjesztette a felszabadítás eszméit. Rahult azóta letartóztatták. Gedem Po Csel, egy fiatal tanító illegalitásban dolgozik és a tömegek között ismerteti a kínai forradalom tapasztalatait, a földosztást, a népi kormányzatot, stb.

A tibeti uralkodó körök felfigyeltek e megmozdulásra és 1949 tavaszán Tibet régense hadjáratot in-

dított a „kommunizmus ellen, amely megfertőzte a lámakolostorokat is".

Ez az elégedetlenség nemcsak a néptömegeket hatotta át, hanem az uralkodóosztály egyes csoportjait is. A reakciós *Franc-Tireur* 1950 áprilisi számában idézi Lassza kormányzója egyik közeli rokonának kijelentését: „Tibetben meg kell változnia a helyzetnek. Mi van a teokrácia mögött? Korrupció, imperializmus, a legelmaradottabb feudalizmus..."

Döntő fontosságú az a tény, hogy a Tibettel határos kínai tartományokban többmillió tibeti él, akik már saját maguk intézik sorsukat. Állandó szoros kapcsolatot tartanak fenn tibeti testvéreikkel, buzdítják őket, hogy szervezzék meg erőiket és a nagy kínai nép segítségével induljanak el ők is a felszabadulás útján.

A tibeti népnek a multban nem volt önálló politikai szervezete, amely harcbavihette volna az imperializmus és feudalizmus ellen, a kínai néppel való egyesülésért.

1949 szeptemberében a híres labrangi buddhista kolostorban (Kanszu-tartomány) összegyültek a tibeti törzsek képviselői; még Lasszából is érkeztek küldöttek. A labrangi kolostorban megbeszélték Tibet felszabadításának kérdését.

Tibet népére, amely figyelemmel kísérte a kínai nép világtörténelmi harcát és győzelmét, rendkívüli hatást gyakorolt a Népi Politikai Tanácskozó Testület pekingi ülésezése és a Kínai Népköztársaság kikiáltása. A Tanácskozó Testület ülésein a tibeti nép képviselői is résztvettek.

Tien Piao tibeti küldött kijelentette:

„Követeljük az angol, amerikai és indiai agresszoroktól, hogy azonnal hagyjanak fel minden tervükkel Tibet inváziójával kapcsolatban. Ha arra merészkednének, hogy Tibetben provokációt robbantsanak ki, elnyerik méltó büntetésüket."

1949 október 1-én, a Kínai Népköztársaság kikiáltásának napján a Kínában élő pancsen láma — akinek elődjét az imperialisták üldözték ki Tibetből — a tibeti nép nevében üdvözölte Mao Ce-tung és Csu Te elvtársakat és kérte őket: „semmisítsék meg az áruló elemeket és szabadítsák fel Tibetet". Mao Ce-tung és Csu Te elvtársak válaszukban biztosították a pancsen lámát: „A központi népi kormány és a Felszabadító Néphadsereg feltétlenül támogatni fogja a tibeti nép követeléseit."

A Kínai Népköztársaság kikiáltása után egyre jobban erősödött Tibet népében az az elhatározás, hogy mindent megtesznek országuk felszabadulásának meggyorsítására, erősítik azokat a kapcsolatokat, amelyek őket a testvéri kínai néphez fűzik.

Ezen a téren jelentős lépés volt az, hogy 1950 január 12-én a tibeti határ közelében, Kumbum Dzsamba Ling kolostorban (Szining) megalakult az ideiglenes tibeti népi demokratikus kormány, amely vezeti a tibeti dolgozók harcát az imperialisták és feudális bábjaik ellen. A népi kormányt a szomszédos mohamedán kisebbségi területek kormányai mintájára szervezték meg, alelnökévé a pancsen lámát választották.

A tibeti demokraták 1950 január 18-án Pekingben

tartott gyűlése kifejezte a tibeti dolgozó tömegek akaratát, amikor határozottan elítélte az angolszász imperialisták minden olyan kísérletét, hogy Tibetet elszakítsák a Kínai Népköztársaságtól. A pekingi gyűlés biztosította a központi népi kormányt: a tibeti népnek eltökélt szándéka felvenni a harcot az angol és amerikai imperialistákkal, szabadságáért és a Kínai Népköztársasággal való egyesülésért.

Liu Ke-tin, a Kínai Népköztársaság nemzetiségi ügyekkel foglalkozó bizottságának helyettes elnöke a gyűlésen kijelentette: Tibet tényleges autonómiája nem valósítható meg az imperialista agresszorok kiűzése nélkül.

Szizsao Cao-co, a tibetiek-lakta Cinghai-tartomány népi kormányának helyettes elnöke hangsúlyozta:

„Tibet lakossága segítséget ígér a kínai Felszabadító Néphadseregnek, hogy egyszersmindenkorra kiűzze Tibetből az imperializmus agresszív erőit."

Tibet népe hatalmas lelkesedéssel fogadta a kínai néphadsereg bevonulását elrendelő parancsot. Erről a lelkesedésről és a paraszttömegek növekvő forradalmasodásáról írja az *Action* legújabb száma:

„A tibetiek nem várták be a kínai kormány hivatalos nyilatkozatait, nem elégedtek meg azzal, hogy szabadságukról csak álmodozzanak. Néhány nappal azután, hogy Migot professzor, francia tibetológus, Lasszából visszatérve Szaigonban kijelentette: a tibeti nép teljesen nyugodt és zúgolódás nélkül követi a lámák szavát — fel-

kelés tört ki és az ország több pontján partizáncsapatok alakultak. A lasszai kormány angol fegyverekkel felszerelt katonáit a parasztok ellen küldte. A parasztok a legtöbb helyen visszaverték a kormánycsapatokat és a szomszédos kínai tartományokban oly nagyszerűen alkalmazott módszerek alapján hozzáfogtak a földosztáshoz. A felkelők a zsiningi népi demokratikus tibeti kormányt ismerik el, amely a pekingi központi népi kormányban is képviselve van... A tibeti-kínai néphadsereg, amely ma a főváros felé halad, nem ütközik ellenállásba, sőt, a parasztok tárt karokkal fogadják."

A *Pravda* november 21-i jelentése beszámol arról, hogy Cin Cin-mei, a pekingi tibeti küldöttség vezetője a délnyugatkínai közigazgatási testület és hadseregparancsnokság november 12-i nyilatkozatával kapcsolatban a következőket mondotta:

„Ezt az igazságos politikát, amely teljes mértékben tiszteletbentartja a nemzet érdekeit, nemcsak a tibeti határ közelében élő tibetiek, hanem valamennyi tibeti láma és az egész lakosság üdvözli és támogatja, mivel le akarják rázni magukról az imperialista igát. Remélem, hogy a tibeti helyi hatóságok haladéktalanul felszámolják az imperialista befolyást, kinyilvánítják egyetértésüket Tibet békés felszabadításának politikájával és üdvözlik a felszabadító néphadsereg bevonulását Lasszába."

*

A kínai néphadsereg hősi harcosai Liu Po-cseng elvtárs vezetésével elindultak, hogy felszabadítsák a testvéri tibeti népet az imperialista rabiga alól, kitűzzék a Kínai Népköztársaság aranycsillagos lobogóját a Himalája csúcsain, biztosítsák hazájuk határait az agresszióval szemben. Tibet felszabadítása újabb súlyos csapást mér az imperialisták háborús terveire és megszilárdítja a béketábor keletázsiai frontját.

TARTALOM

Bevezetés — — — — — — — — — — 3
Tibet története — — — — — — — — — 8
Az imperialisták újabb mesterkedései és a tibeti nép harca a felszabadulásért — — — — — — 21

Globus Nyomda, Budapest — Felelős vezető: Kósa Zoltán

1.— Ft

„NEMZETKÖZI KÉRDESEK"

A sorozat megjelent számai:

1. Malenkov: Új diadalok felé ..... 1.—
2. A felszabadult Kína 1.50
3. Kádár János beszéde a Tájékoztató Iroda határozatáról ..... 1.—
4. A Német Demokratikus Köztársaság ..... 2.—
5. Visinszkij: Harc a békéért 4.50
6. A francia nép a győzelem útján ..... 2.—
7. A Tito-banda az imperialisták kémszervezete 1.50
8. Albánia 1.50
9. A Szovjetunió az új, hatalmas fellendülés útján ..... 1.—
10. A Szovjetunió és a Kínai Népköztársaság barátsági szerződése ..... 1.—
11. Korea ..... 2.—
12. A vietnámi nép harca 1.50
13. Reimann—Dahlem: A Nyugatnémet Kommunista Párt harca ..... 2.—
14. Zahariadesz: A görög kommunisták új feladatai 1.50
15. Szmirnov: Vádbeszéd a japán háborús bűnösök baktérium-perében ..... 2.—
16. Kühne: A Német Szociáldemokrata Párt az imperialisták kémügynöksége 2.50
17. Molotov—Révai—Duelos: A béke védelméről 1.50
18. Maszlenyikov: A Mongol Népköztársaság nagy átalakulása ..... 1.—
19. A Szovjetunió Legfelsőbb Szovjetjének választása — 1950 március 12 ..... 2.—
20. Indonézia ..... 2.—
21. Komját: A Francia Kommunista Párt harci programja ..... 1.—
22. Togliatti—Secccimarro: Az Olasz Kommunista Párt új harci feladatai 1.50
23. Asztafjev: Kína gazdasági kérdései 1.50
24. Ejdusz: Az amerikai imperializmus gyarmatosító politikája Japánban 1.50
25. Szegál: A skandináv államok az angol-amerikai imperializmus hálójában ..... 2.—
26. Iljinszkij: Finnország 1.50
27. Jakovlev: A Benelux államok — az amerikai imperializmus csatlósai ..... 2.—
28. Liszovszkij: Olaszország az amerikai monopóliumok rablánean 2.50
29. Az értelmiség legjobbjai a békéért harcolnak 1.50
30. A Szovjetunió és a koreai kérdés ..... 2.—
31. Arturov: Európa katolikus pártjai az amerikai imperializmus szolgálatában 1.20
32. Vasziljeva: Délkelet-Ázsia népeinek szabadságharca ..... 1.—
33. Jermasev: Az „Európai Tanács" az amerikai imperializmus támadó terveiben 1.50
34. Danilevics: Latin-Amerika munkásosztálya harcban a függetlenségért és a demokráciáért ..... 1.—
35. Grigorjev: Ausztria a Marshall-terv harapófogójában ..... 2.—
36. Arroyo: Franco Spanyolországa ..... 2.—
37. Pieck—O. Grotewohl: A Német Szocialista Egységpárt helyzete és feladatai 7.—
38. A nagytőkés Vatikán 1.50
39. Bondarevszkij: Malájföld 1.50
40. Boriszov: A francia nép harca a Marshall-terv ellen ..... 4.—
41. A Szovjetunió és az amerikai intervenció Koreában. (Okmányok) ..... 4.—
42. Lemin: Anglia gazdasági élete és a Marshall-terv ..... 3.—
43. Fajngar: Nyugat-Németország az angol-amerikai imperializmus igájában 3.50
44. Gyakov: India a második világháború alatt és után (1939—1949) ... 2.—
45. Bulganyin: A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 33. évfordulója ... 1.—
46. Tibet ..... 1.—

SZIKRA